

Lietuvos internetinių naujienų laikraščių vaidmuo COVID-19 pandemijos metu

Ugnė Kotryna Aleksandravičiūtė, Unė Dabužinskaitė,
Adelė Daškevičiūtė, Lukas Juozapaitis, Milda Mockūnaitė,
Reda Petrikaitė, Gabija Raslanaitė, Jonė Salygaitė,
Emilija Stankevičiūtė, Roberta Šukauskaitė, Urtė Vajavudzkaitė,
Aurimas Žukauskas

Vilniaus universiteto Analitinės žurnalistikos studijų programos komitetas
Maironio g. 7, Vilnius
Jone.salygaite@kf.stud.vu.lt

Santrauka. *Šiame straipsnyje nagrinėjama iki šiol dėmesio nesusilaukusi problema – Lietuvos internetinių naujienų laikraščių vaidmuo COVID-19 pandemijos metu.*

Straipsnio tikslas – pateikti trijų Lietuvos internetinių laikraščių kiekybinį ir kokybinį tyrimą atsižvelgiant į Pasaulio ekonomikos forumo (toliau – PEF)¹ strateginės analizės modelį ir, remiantis gautais duomenimis, įvertinti Lietuvos žiniasklaidos vaidmenį COVID-19 pandemijos metu.

Tyrime buvo taikoma kiekybinė ir kokybinė žiniasklaidos turinio analizė. Tyrimo tikslai: 1) išsiaiškinti, ar pasirinkti Lietuvos internetiniai laikraščiai atskleidžia tas temas, kurioms, pagal PEF strateginės analizės modelį, žiniasklaida koronaviruso pandemijos metu turi poveikį ir su kuriomis yra glaudžiai susijusi; 2) pa-

¹ Ženevoje 1971 m. įkurta ne pelno siekianti organizacija, kasmet organizuojanti tarptautines įvairių sričių lyderių konferencijas ir susitikimus svarbiausiomis pasaulio temomis Davose, Šveicarijoje.

lyginti, kokių dažnumu internetiniuose laikraščiuose pasirodo su nagrinėjamosiomis temomis susijusios publikacijos ir kaip jų periodiškumas skiriasi tarp pačių internetinių laikraščių; 3) nustatyti pagrindines Lietuvos žiniasklaidoje aptariamąsias su COVID-19 susijusias potemes.

Straipsnį sudaro dvi dalys: mokslinių šaltinių nagrinėjimas ir tiriamoji dalis. Pirmojoje dalyje aprašomas tyrimo metodas. Antrojoje dalyje pateikiamas aukščiau apibūdintas trijų Lietuvos žiniasklaidos priemonių kiekybinis ir kokybinis tyrimas.

Apibendrinus galima teigti, kad Lietuvos internetinių naujienų laikraščiai atskleidė nurodytas temas COVID-19 pandemijos metu. Tyrimas parodė, kad daugiausiai publikacijų minėtomis temomis skelbė Delfi.lt, mažiau Lrt.lt, o mažiausiai 15min.lt. Daugiausia publikacijų buvo skirta visuotinės sveikatos temai, o mažiausiai – kultūros ir meno temai. Visuotinės sveikatos temos plotmėje daugiausia dėmesio buvo skiriama prevencinės pandemijos valdymo funkcijos potemei, visuotiniame valdyme – užsienio valstybių situacijos potemei, žmogaus teisių temoje – laisvės pažeidžiamumo potemei, o kultūroje ir mene – renginių saugumo potemei.
Reikšminiai žodžiai: COVID-19 pandemija, Pasaulio ekonomikos forumas, žiniasklaidos vaidmuo, visuotinis valdymas, žmogaus teisės, visuotinė sveikata, kultūra ir menas, Lietuvos internetinių naujienų laikraščiai, Delfi.lt, 15min.lt, Lrt.lt.

Lithuanian online news media role in the COVID-19 pandemic

The World Economic Forum's (WEF) Strategic Analysis Model outlines areas where the role of the media is important during a pandemic, so these areas may be selected to examine how the Lithuanian media perform their public information function during the COVID-19 pandemic. The study of the content of the Lithuanian media clarifies whether the media take into account the areas that, according to the WEF strategic analysis model, the media has an impact during the COVID-19 outbreak. This should provide new insights into the priorities and communication strategies of the Lithuanian media, especially in the context of the COVID-19 crisis. The aim of the article is to present three Lithuanian online newspapers quantitative and qualitative research and, in the context of the WEF Strategic Analysis model and, based on the data obtained, to assess the role of the Lithuanian media during the COVID-19 pandemic. It has been established that during the pandemic, Lithuanian online media pay sufficient attention to the topic of general governance: good and

bad cases of health crisis management are shown to the public. However, during the research it became clear that international news on the topic of global governance dominates in Lithuanian news media: the media pay more attention to events in the international arena, and the challenges of Lithuania's internal management account for only a fifth of all information in the researched online newspapers. The article was prepared by Vilnius University journalism master students (2020).

Keywords: COVID-19 Pandemic, World Economic Forum, Media role, global governance, human rights, global health, culture and the arts, Lithuanian online news newspapers, Delfi.lt, 15min.lt, Lrt.lt.

1. Įvadas

Siekiant reaguoti į COVID-19 pandemiją ir kitus šiuolaikiniame pasaulyje kylančius iššūkius bei sistemingai juos pateikti, PEF sudarė strateginės analizės modelį², kurio paskirtis – pateikti įvairių pasaulio probleminių sričių sąsają ir nurodyti, kaip pokyčiai vienoje srityje gali paveikti kitas. Šio modelio išskirtinumas – aiškiai atskleidžiama, kaip tam tikros sritys (temos) iš tikro susijusios viena su kita. Visos temos dar skirstomos į 5 problemines kategorijas (potemes), pagal kurias ir yra siejamos su kitomis temomis. COVID-19 virusas yra viena iš tokių temų, o viena jos potemių – žiniasklaidos vaidmuo pandemijos metu.

Žiniasklaidos nagrinėjimas pagal PEF modelį suteikia galimybę numatyti, kokias sritis žiniasklaida gali tiesiogiai paveikti COVID-19 protrūkio metu, taip pat analizuoti, kaip pandemijos metu tos temos yra pateikiamos žiniasklaidoje. Publikacijų apie COVID-19 žiniasklaidoje yra itin daug, pavyzdžiui, vien per 2020 m. rugsėjo 16 d. 70 kalbų paskelbta virš 80 tūkst. su COVID-19 susijusių publikacijų³. Pagrįsta manyti, kad COVID-19 tema gausiai skelbiama ir Lietuvos žiniasklaidoje.

² Orig.: *Strategic Intelligence*. Prieiga: <https://intelligence.weforum.org/>; žiūrėta: 2020-10-10.

³ European Commission Joint Research centre. Unit 1.3 Text and Data Mining. COVID-19 Media Surveillance 17 September 2020; 20:30 weekly brief. Prieiga: https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/coronavirus.media_analysis.20200917hub.pdf; žiūrėta: 2020-10-10.

Tyrimų apie tai, kokia yra Lietuvos žiniasklaida ir jos vaidmuo būtent COVID-19 pandemijos metu bei kaip Lietuvos žiniasklaida perteikia su šiuo virusu susijusias aktualijas, taip formuodama visuomenės supratimą ir požiūrį į šią problemą, dar nebuvo, taigi nėra nustatyta, kaip Lietuvos žiniasklaida atlieka visuomenės informavimo funkciją pandemijos laikotarpiu. PEF strateginės analizės modelyje nurodomos sritys, kuriose žiniasklaidos vaidmuo yra svarbus, ir todėl jos gali būti naudojamos kaip tam tikras lakmuso popierėlis siekiant įvertinti, kaip Lietuvos žiniasklaidos priemonės atlieka visuomenės informavimo funkciją COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Lietuvos žiniasklaidos priemonių tyrimas, kuriuo būtų aiškinamasi, ar jos atsižvelgia į sritis, kurioms, pagal PEF strateginės analizės modelį, žiniasklaida turi poveikį COVID-19 protrūkio metu, turėtų suteikti naujų įžvalgų apie Lietuvos žiniasklaidos priemonių prioritetus ir informavimo strategijas būtent COVID-19 krizės kontekste.

Straipsnio tikslas – pateikti trijų Lietuvos internetinių laikraščių kiekybinį ir kokybinį tyrimą atsižvelgiant į PEF strateginės analizės modelį ir, remiantis gautais duomenimis, įvertinti Lietuvos žiniasklaidos vaidmenį COVID-19 pandemijos metu. Tyrimo tikslai: 1) išsiaiškinti, ar pasirinkti Lietuvos internetiniai laikraščiai atskleidžia tas temas, kurioms, pagal PEF strateginės analizės modelį, žiniasklaida koronaviruso pandemijos metu turi poveikį ir su kuriomis yra glaudžiai susijusi; 2) palyginti, koku dažnumu internetiniuose laikraščiuose pasirodo su nagrinėjamomis temomis susijusios publikacijos ir kaip jų periodiškumas skiriasi tarp pačių internetinių laikraščių; 3) nustatyti pagrindines Lietuvos žiniasklaidoje aptariamas su COVID-19 susijusias potemes.

Tyrimo objektas – trys Lietuvos internetiniai laikraščiai: Delfi.lt, 15min.lt ir Lrt.lt. Šie internetiniai laikraščiai tyrimui pasirinkti todėl, kad Delfi.lt ir 15min.lt Lietuvoje buvo skaitomiausi, o Lrt.lt, nors nepatenka į skaitomiausiųjų trejetuką (4 vieta)⁴, yra visuomeninio Lietuvos

⁴ „Gemius Baltic“ interneto žiniasklaidos rugsėjo mėn. apžvalga. Prieiga <https://www.gemius.lt/interneto-ziniasklaidos-naujienos/rugsejo-menesio-apzvalga-5571.html>; žiūrėta: 2020-10-25

transliuotojo internetinis laikraštis, todėl šio ir skaitomiausių Lietuvos komercinių internetinių laikraščių publikacijų palyginimas leistų nustatyti su COVID-19 temomis paskelbtų publikacijų skirtumus ir panašumus tarp komercinių internetinių laikraščių ir visuomeninio Lietuvos transliuotojo valdomo internetinio laikraščio.

Pagal PEF strateginės analizės modelį, yra dešimt sričių (temų), kurioms žiniasklaida pandemijos metu gali daryti įtaką⁵. Tyrimui atsitiktine tvarka pasirinktos keturios iš šių temų: *visuotinė sveikata, visuotinis valdymas, žmogaus teisės bei menas ir kultūra*. Analizuojant tyrimo objektą buvo atrenkamos tik su šiomis temomis susijusios publikacijos. Tyrimas atliktas 5 etapais: 1) renkamos 2020-09-23 – 2020-09-29 dienomis⁶ pasirinktuose internetiniuose laikraščiuose paskelbtos su COVID-19 susijusios publikacijos; 2) skaičiuojama, kiek publikacijų kiekviena tema paskelbta kiekviename internetiniame laikraštyje; 3) atliekama kiekvienai temai priskirtų publikacijų analizė ir nustatomos bendros potemės; 4) skaičiuojama, kiek kiekvienas internetinis laikraštis paskelbė publikacijų tomis potėmis; 5) kiekvieno internetinio laikraščio duomenys palyginami.

Straipsnį sudaro dvi dalys: mokslinių šaltinių nagrinėjimas ir tiriamoji dalis. Pirmojoje dalyje aptariama metodologijos kritika ir žiniasklaidos vaidmuo. Antrojoje dalyje pateikiamas aukščiau apibūdintas trijų Lietuvos žiniasklaidos priemonių kiekybinis ir kokybinis tyrimas.

⁵ Modelyje išskiriamos šios 10 sričių: visuotinė sveikata, bendrovių valdymas, interneto valdymas, vertybės, visuotinis valdymas, žiniasklaidos, pramogų ir kultūros ateitis, žmogaus teisės, menas ir kultūra, elgsenos mokslai ir įtraukiamosios strategijos (Strategic Intelligence – COVID-19 – The Media's Role During COVID-19. Prieiga: <https://intelligence.weforum.org/topics/a1G0X000006O6EHUA0?tab=publications>; žiūrėta: 2020-10-10).

⁶ Šiuo laikotarpiu Lietuvoje buvo nustatoma apie 80 užsikrėtusiųjų koronavirusu per dieną (apskaičiuota remiantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijos virtualiame koronaviruso infekcijos žemėlapyje pateikta informacija. Prieiga: <https://registrucentras.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/becd01f2fade-4149ba7a9e5baaddcd8d>; žiūrėta: 2020-11-11).

2. Tyrimo metodo aprašymas

2.1 Mokslinės problematikos kontekstas - medijų tyrimai

Norint įvertinti Lietuvos internetinių naujienų laikraščių vaidmenį COVID-19 pandemijos metu buvo pasirinkta atlikti žiniasklaidos priemonių tyrimą. Šiame skyriuje poi autorių diskusijos pasirinktas nagrinėti Jimo Macnamaros straipsnis „Media content analysis: it’s uses benefits and best practice methodology”⁷. Straipsnyje autorius apžvelgia ir šiam tyrimui aktualius medijų tyrimų bendresnio mokslinio problematikos konteksto aspektus:

- 1) žiniasklaidos poveikio ar vaidmens galimą aspektą medijų turinio analizėje;
 - 2) medijų tyrimus ir šių tyrimų metodus;
- Toliau trumpai paanalizuosime kiekvieną iš jų.

2.1.1 Medijų tyrimai – žiniasklaidos poveikis ar vaidmuo

Pirmiausia apžvelkime, ar gali žiniasklaidos poveikį ar žiniasklaidos vaidmenį visuomenei atskleisti medijų ir/ar jų turinio tyrimai. Minėtame Jimo Macnamaros straipsnyje pateikiami skirtingi turinio analizės apibrėžimai, pavyzdžiui, cituojamas Williamas Neumanas, kuris turinio analizę apibūdina: „Tai technika rinkti ir analizuoti turinį iš teksto. Turinys čia – žodžiai, reikšmės, nuotraukos, simboliai, idėjos, temos ir visos kitos žinutės, kurias galima iškomunikuoti. Tekstas – tai jau viskas, kas parašyta, vizualu ar pasakyta, ir kas tarnauja kaip komunikacijos medijų kanalas.”⁸ Williama Neumano pateiktame apibrėžime tiesioginio žiniasklaidos vaidmens ar poveikio aspekto tarsi nėra išskirta, tačiau straipsnyje galime rasti pavyzdį, kuriame akivaizdžiai pažymimas poveikio visuomenei dėmuo: cituojamas Bernardas Berelsonas, kuris

⁷ Media Content Analysis: Its Uses, Benefits and Best Practice Methodology. In: Asia Pacific Public Relations Journal. Prieiga: https://www.researchgate.net/publication/267387325_Media_Content_Analysis_Its_Uses_Benefits_and_Best_Practice_Methodology; žiūrėta 2020 11 17.

⁸ *Ibid.*, 2p.

pateikia turinio analizės apibrėžimą pagal penkis pagrindinius turinio analizės tikslus:

- 1) **Apibūdinti pranešimo turinio charakteristikas;**
- 2) Apibūdinti pranešimo formos charakteristikas;
- 3) Pateikti išvadas pranešimo kūrėjams;
- 4) Pateikti išvadas pranešimo auditorijai;
- 5) **Nuspėti pranešimo poveikį auditorijai.⁹**

Trumpai atsakant į pirmąjį probleminį klausimą – ar gali žiniasklaidos poveikį, ar žiniasklaidos vaidmenį atskleisti medijų ir/ar jų turinio tyrimai – remiamės Bernardo Berelsono iškeliamais turinio analizės tikslais: savo tyrime bandysime nuspėti galimą žiniasklaidos vaidmenį analizuodami žiniasklaidos pranešimų turinio charakteristikas.

2.1.2 Metodikos kritika – kiekybiniai VS kokybiniai tyrimai

Remdamiesi J. Macnamaros straipsniu analizuojame medijų tyrimų metodus ir keliamė klausimą, kuris iš populiariausių medijų (ar medijų turinio) tyrimų metodų gali būti tinkamiausias norint analizuoti žiniasklaidos vaidmenį – kiekybiniai ar kokybiniai metodai.

Pabrėžtina: „Kiekybiniai tyrimai surenka duomenis apie turinį – tokius kaip tema ar svarstoma problema, paminėjimų tankį/garsumą, pranešimus, kuriuos apibrėžia raktiniai žodžiai tame kontekste, auditorijos pasiekimą per naujienos dažnumą“¹⁰. Taip pat teigiama, kad: „...dideli teksto kiekiai, kurie naudojami kiekybiniuose tyrimuose, nesugeba parodyti pilno situacijos vaizdo – teksto reikšmės, kontekstiniai kodai yra tam svarbūs...“¹¹. Tačiau kritiškai vertinami ir kokybiniai tyrimų metodai: „Kokybiniai turinio analizės metodai priklauso nuo tyrėjo skaitymo ir interpretacijų“¹².

⁹ *Ibid.*, 3 p.

¹⁰ *Ibid.*, 4 p.

¹¹ *Ibid.*, 4 p.

¹² *Ibid.*, 5 p.

Atsakant į antrąjį probleminį klausimą, priename išvados, kad kokybinių ir kiekybinių tyrimų metodų derinimas gali suteikti išsamiausio tyrimo rezultatus, kartu priename ir prie bendrų šios mokslinių šaltinių analizės dalies apibendrinimų: norėdami įvertinti Lietuvos internetinių naujienų laikraščių vaidmenį COVID-19 pandemijos metu pasirinkome atlikti žiniasklaidos priemonių tyrimą, remiantis mokslinės problematikos kontekstu pasirinkome sujungti kiekybinį ir kokybinį tyrimo metodus. Pasirinkta imtis analizuojama kiekybinio metodo pjūviu, taip pat ir kokybiniu aspektu: vertinamas ne tik pranešimų skaičius, bet ir apibūdinamos pranešimų turinio charakteristikos, kas galbūt leis nuspėti žiniasklaidos vaidmenį.

2.2 Specifinės teorijos apžvalga: medijų vaidmuo nelaimingų atsitikimų metu

Nelaimingų atsitikimų ar krizių metu žiniasklaida išlieka pagrindiniu šaltiniu, atliekančiu itin svarbią „vertėjo“ funkciją, „išdistiliuodama“ painius duomenis į naudingą auditorijai informaciją. Tam, kad būtų lengviau tinkamai išanalizuoti žiniasklaidos priemonėse pateiktą turinį COVID-19 pandemijos metu ir, pagaliau, nustatyti žiniasklaidos vaidmenį, būtina apibrėžti pagrindines medijų funkcijas nelaimingų atsitikimų metu, tam buvo remtasi remtasi Ringo Ma straipsniu „Media, Crisis, and SARS: An Introduction“ (liet. „Medijos, Krizė ir SŪRS: Pristatymas“)¹³, ir PEF tinklapyje paskelbta informacija.

Kaip vieną pagrindinių žiniasklaidos užduočių galima apibūdinti visuomenės požiūrio į krizę formavimą. Straipsnyje teigiama, kad žiniasklaidos pranešimai sudaro pagrindą kuriant požiūrį į krizes, jų valdymą, o kartais net sukūrimą¹⁴. Ryšys tarp medijų ir nelaimingų atsitikimų valdymo vis stiprėja, ypač pradėjus plačiai naudotis internetiniais dienraščiais bei socialiniais tinklais, kai visas informacijos srautas gali būti

¹³ Straipsnis publikuotas, 2005 metais išleistame leidinyje „Asian Journal of Communication“ (liet. „Azijos komunikacijos žurnalas“) 15-ajame numeryje.

¹⁴ *Ibid.*, 241p.

pasiekiamas daug greičiau ir patogiau. Turint prieigą prie naujienų bet kurio metu, žiniasklaidos ir gyventojų santykis krizinių situacijų metu tapo dar glaudesnis¹⁵.

Tai gi, žiniasklaidos svarba, valdant pagrindines tendencijas visuomenėje yra neginčijama, o technologijoms tobulėjant ir vis sparčiau vykstant globalizacijos procesams, netolimoje ateityje, galimai dar išaug. Siekiant ugdyti kritinį mąstymą ir pasirinkti patikimas žiniasklaidos priemones, svarbu išanalizuoti procesus vykstančius nuo nelaimingo įvykio iki žiniasklaidos pranešimo apie tai.

2.2.1 Katastrofos apibrėžimas

Katastrofą galima apibūdinti kaip netikėtai atsitikusį, nenumatytą reiškinį, apimančią didžiąją visuomenės dalį ir keliantį trukdžius įprastai, nusistovėjusiai tvarkai, kuomet privaloma imtis skubių veiksmų, siekiant panaikinti ar išvengti būsimos žalos. „Nelaimė gali ištikti staiga (avarija, sprogimas, žemės drebėjimas), ar palaipsniui (badas, užterštumas, pandemija)“¹⁶. Galima išskirti kelis pagrindinius tokių įvykių tipus:

- gamtiniai atsitikimai (žemės drebėjimas, potvynis, nuošliauža)
- žmogaus sukeltos nelaimės (radioaktyvūs ar cheminiai nutekėjimai, įvairios politinės, ekonominės klaidos)

Dalis smarkiai visuomenę paveikusių nelaimingų atsitikimų/katastrofų yra dviejų tipų kombinacija tarp gamtinių atsitikimų ir socialinių/politinių/ekonominių veiksmų, todėl greta gali iškilti krizė ir nors sąvokos gali būti panašiai suprantamos, tačiau nėra tokios pat. Straipsnyje minima, kad nelaimingas atsitikimas dažniausiai iššaukia krizę, tačiau pagrindinis skirtumas tarp šių dviejų sąvokų yra tai, kad nelaimė yra tiesiog įvykis, o krizė yra visuomenės atsakas į tą įvykį. Dėl požiūrio į krizių valdymą ir krizių supratimo skirtumus įvairiose visuomenėse, tokia pati nelaimė gali sukelti kitokio lygmens krizę jose¹⁷.

¹⁵ *Ibid.*, 242p.

¹⁶ *Ibid.*, 242p.

¹⁷ *Ibid.*

2.2.2 Žiniasklaida ir krizė

Žiniasklaidos priemonės yra pagrindinė jungtis tarp katastrofos ir visuomenės reakcijos į ją. „Be žmogaus įsikišimo, nelaimingas atsitikimas, liks tiesiog įvykiu ir niekada netaps krize“¹⁸. Pagrindinis medijos siekis katastrofos/krizės metu turėtų būti žmonių informavimas apie tolimesnius situacijos vystymosi procesus bei priemones, kurių būtina imtis. Straipsnyje teigiama, kad geriausias medijos vaidmuo krizėje yra visuomenės regos ar klausos papildymo, suteikiant aiškesnę situacijos vaizdą. Didžioji visuomenės dalis neturi galimybės gauti informacijos iš niekur kitur, tik iš žiniasklaidos, todėl krizės metu tai tampa pagrindine priemone, kuri valdo kasdienius pasirinkimus, sprendžiant, ar atšaukti planus, kokius produktus vartoti ir panašiai. Stabili, kartais ne iki galo atrinkta ar patikrinta informacija, kuria ir neigiamą informacinį triukšmą, kuris gali daryti blogą įtaką visuomenės psichinei sveikatai. Kinijoje pandemijos pradžioje daryta apklausa parodė, kad socialinių tinklų naudojimas pandemijos metu tiesiogiai koreliavo su depresija ir nerimu¹⁹.

Taip pat, neginčijama medijos svarba ir valstybinėms institucijoms, kurios išlaiko visuomenės pasitikėjimą: „Viešojo ir privataus sektoriaus institucijos krizės metu taip pat glaudžiai bendradarbiauja su žiniasklaida, krizių valdymo tikslais, atsakomybės delegavimu ir tolimesnių veiksmų sklaida.“²⁰ Taigi, valstybės institucijos, tam tikri verslai kartais gali būti suinteresuoti teigiamų santykių su žiniasklaida palaikymu, siekiant išlaikyti vienoms ar kitoms institucijoms palankią padėtį, ir nors dauguma visuomenei patikimų dienraščių nėra linkę skleisti melagingų pranešimų, tačiau apeiti padėtį ir rinktis skelbti tik kai kurias naujienas, ar jas paskelbti su tam tikrais komentarais, siekiant formuoti požiūrį, legaliai gali bet kuris medijos kanalas.

¹⁸ *Ibid.*, 243p.

¹⁹ The Media's Role During COVID-19. Prieiga: <https://intelligence.weforum.org/topics/a1G0X000006O6EHUA0?tab=publications>; žiūrėta: 2020-10-10

²⁰ „Asian Journal of Communication“; 244p.

Dėl žiniasklaidos, kaip pagrindinės informavimo bei nuomonės formavimo priemonės nelaimingo atsitikimo/krizės metu, nusprendėme išnagrinėti straipsnius Lietuvos internetiniuose laikraščiuose, siekdami išsiaiškinti žiniasklaidos rolę, skelbiamų straipsnių intencija.

3. Tiriamoji dalis pagal PEF modelio temas

Kaip buvo minėta, tyrimui pasirinkto trys Lietuvos internetiniai laikraščiai – Delfi.lt, 15min.lt ir Lrt.lt. Tyrimui atsitiktinai pasirinktos keturios Pasaulio Ekonomikos Forume nurodytos temos: *visuotinė sveikata, visuotinis valdymas, žmogaus teisės bei menas ir kultūra*. Siekiant ištirti internetinius laikraščius buvo pasitelktas kiekybinis ir kokybinis tyrimo metodas. Tiriamuoju laikotarpiu, t.y., 2020-09-23 – 2020-09-29 dienomis, buvo skaičiuojamas publikacijų kiekis, skirtas kiekvienai temai. Šis kiekis stebėtas ir lygintas tarp skirtingų internetinių laikraščių. Tam, kad pavyktų išanalizuoti turinį kokybiniu atžvilgiu, buvo tiriama, kurios temų potemės žiniasklaidoje susilaukė daugiausia ir mažiausia dėmesio.

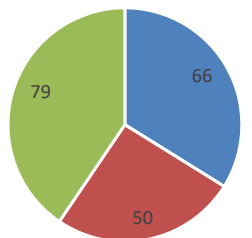
3.1 „Visuotinė sveikata“

Kadangi žiniasklaida gali formuoti visuomenės elgesį bei reakciją į aplinkoje vykstančius procesus ar net keisti kasdienius medijų auditorijos įpročius, visuotinės sveikatos tema COVID-19 pandemijos akivaizdoje tampa itin aktuali. Visuotinė pandemija, visų pirma, aktualizuoja sveikatos temą masinių informavimo priemonių aplinkoje, generuoja jų turinio problematiką bei koreguoja žiniasklaidos darbotvarkę. Siekiant nustatyti pagrindinę visuotinės sveikatos temos dominantę žiniasklaidoje, tyrimo metu, remiantis ne tik kiekybinių, bet ir kokybinių tyrimų metodologija, kuri sumažina riziką daryti subjektyvias prielaidas tyrimo rezultatui, buvo išskirtos keturios internetiniuose naujienų laikraščiuose skelbtų publikacijų prioritetinės kryptys. Pirmoji - nauji židiniai ir žmonių, užsikrėtusių COVID-19 maršrutai, kuri atlieka informacinę/prevencinę funkciją. Antroji – šviečiamosios informacijos apie virusą kryptis, kurios imtis įtraukia publikacijas apie svarbiausias aktuali-

jas, įvykius ir sprendimus, susijusius su pandemija sveikatos apsaugos ir priežiūros srityje. Trečioji kryptis – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) ir Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) informaciniai spaudos pranešimai bei prognozės, kurios formuoja galimus visuomenės elgsenos modelius. Ketvirtoji – ekspertų komentarai, kai žiniasklaidos priemonės turinyje publikuojama antrinė informacija, susijusi su pandemijos valdymu, paremerma specialistų rekomendacijomis.

Atlikę kiekybinių tyrimą ir išanalizavę visą pasirinktu laikotarpiu publikuojamą internetinių naujienų laikraščių Delfi.lt, 15min.lt ir Lrt.lt turinį, tyrėjai pastebėjo, kad didžiausią dėmesį pandemijos kontekste visuotinės sveikatos tematikai skiria Delfi.lt., antroje vietoje – Lietuvos visuomeninio transliuotojo internetinis naujienų laikraštis Lrt.lt, o mažiausią viso turinio dalį visuotinės sveikatos tematika užima – 15min.lt.

Visuotinės sveikatos publikacijos Lietuvos internetiniuose naujienų laikraščiuose

■ Lrt.lt ■ 15min.lt ■ Delfi.lt

1 pav. Publikacijos visuotinės sveikatos tema Lietuvos internetiniuose naujienų laikraščiuose.

Internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt gausiausia publikacijų, kuriose skelbiama apie naujus COVID-19 atvejus ir židinių vietas. Informacija apie naujus susirgimus pateikiama ne tik Lietuvos, bet ir užsienio valstybių mastu. Rastas panašus skaičius publikacijų, skirtų

šviečiamajai informacijai ir NVSC bei SAM pranešimams. Pateikta informacija siekiama pranešti skaitytojams apie prevencines priemones, ligos simptomus ir nutarimus, kurie padėtų išvengti viruso plitimo. Nedaug nuo šių dviejų potemių atsilieka publikacijos, kuriose išsakoma ekspertų nuomonė įvairiais COVID-19 klausimais.

1 lentelė. Visuotinės sveikatos potemių pasiskirstymas internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt rugsėjo 23–29 dienomis

Potemė	Pranešimų kiekis internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt
Nauji židiniai ir užsikrėtusiųjų maršrutai	47
Šviečiamoji informacija apie virusą	11
NVSC ir SAM pranešimai, prognozės	13
Ekspertai pataria	8

2 lentelė. Visuotinės sveikatos potemių pasiskirstymas internetiniame naujienų laikraštyje 15min.lt rugsėjo 23–29 dienomis

Potemė	Pranešimų kiekis internetiniame naujienų laikraštyje 15min.lt
Nauji židiniai ir užsikrėtusiųjų maršrutai	34
Šviečiamoji informacija apie virusą	3
NVSC ir SAM pranešimai, prognozės	11
Ekspertai pataria	2

Ištyrus 15min.lt internetinį naujienų laikraštį, daugiausia rasta publikacijų, kuriomis informuojama apie naujų susirgimų skaičių ir vietas. Jose pateikiama informacija – ne tik Lietuvos, bet ir užsienio valstybių

susirgimų statistika. Publikacijų, kuriose yra NVSC ir SAM atstovų pranešimai, aptikta kur kas mažiau. Jose dažniausiai pateikiama informacija susijusi su prevencinių priemonių kaita ir vyriausybės nutarimais įvairiais COVID-19 klausimais, taip siekiant informuoti visuomenę apie galimus pokyčius, planus. Mažiausiai dėmesio skiriama visuomenės švietimui bei ekspertų komentarams.

3 lentelė. Visuotinės sveikatos potemių pasiskirstymas internetiniame naujienų laikraštyje Lrt.lt rugsėjo 23–29 dienomis

Potemė	Pranešimų kiekis internetiniame naujienų laikraštyje Lrt.lt
Nauji židiniai ir užsikrėtusiųjų maršrutai	23
Šviečiamoji informacija apie virusą	19
NVSC ir SAM pranešimai, prognozės	19
Ekspertai pataria	5

Išnagrinėjus visuomeninio transliuotojo Lrt.lt publikacijų potemių lauką, galima pastebėti, jog komunikuojant svarbiausią informaciją apie visuotinę sveikatą, pagrindinį dominantės vaidmenį šiame internetiniame naujienų laikraštyje atlieka pandemijos prevencija, o didžioji dalis publikacijų yra susijusi su naujais COVID-19 židiniais ir užsikrėtusiųjų maršrutais. Šviečiamoji informacija, NVSC ir SAM informaciniai pranešimai bei prognozės pasiskirsto vienodai ir atlieka labai panašią funkciją – galimą visuomenės elgesio modeliavimą, atsižvelgiant į naujaušius įvykius, susijusius su pandemija. Mažiausia nagrinėtų publikacijų imties dalis tenka ekspertų komentarams.

Apibendrinant visuotinės sveikatos temos pasiskirstymą žiniasklaidoje COVID-19 pandemijos kontekste nustatyta, jog kiekybiniu požiūriu internetinis naujienų laikraštis Delfi.lt dominuoja tarp tyrimui pasirinktų kitų žiniasklaidos priemonių. Nuo jo šiek tiek atsilieka visuomeninis transliuotojas Lrt.lt, o mažiausias publikacijų skaičius visuotinės sveikatos tematika užfiksuotas - 15min.lt. Visuose internetiniuose

naujienų laikraščiuose daugiausia dėmesio skiriama publikacijoms, atliekančioms prevencinę pandemijos valdymo funkciją. Šviečiamosios informacijos, su pandemija susijusių pagrindinių aktualijų bei NVSC ir SAM pranešimų dažnis – šiek tiek mažesnis, tačiau lyginamuoju požiūriu, pastarosioms temoms skirtų publikacijų dažnio skirtumas tarp pasirinktų žiniasklaidos priemonių nėra drastiškas. Kita vertus, svarbu pabrėžti, kad visose tyrimo metu stebėtose žiniasklaidos priemonėse mažiausiai dėmesio skiriama specializuotiems ekspertų komentarams.

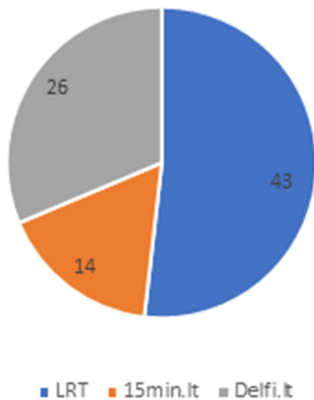
Galima teigti, jog visuomenė buvo gausiai informuojama apie pandemijos valdymą ir tai galėjo veikti gąsdinančiai, tačiau kritiškos, ekspertų žiniomis paremtos informacijos nėra gausu, dėl ko žmonėms gali trūkti gilesnių žinių apie COVID-19. Toliau, atsižvelgiant į COVID-19 poveikį pokyčiams valstybės valdyme, bus tiriamos publikacijos susijusios su viešuoju sektoriumi ir užsienio politika.

3.2 „Visuotinis valdymas“

Globalinės pandemijos akivaizdoje žiniasklaidos šaltiniai skelbia informaciją apie socialinės rizikos veiksnius, naujausias valstybės priimtas rekomendacijas ir kitus nutarimus dėl ligos plitimo stabdymo. Tirtuose Lietuvos žiniasklaidos portaluose pasirinktuoju laikotarpiu atlikto kiekybinio tyrimo metu paaiškėjo, kad visuotinio valdymo tema buvo rasti 83 naujienų pranešimai. Naujienų pranešimus pagal jų tematiką galima suskirstyti į keturias skirtingas kategorijas: valstybinių įstaigų prieinamumas, rinkimai COVID-19 akivaizdoje, tarptautinės priklausomybės didinimas ir kitų valstybių padėtis. Valstybinių įstaigų prieinamumo kategorijai priskiriamos naujienos, kuriose pateikiama informacija apie valstybinių įstaigų darbo tvarkos pokyčius dėl COVID-19 pandemijos. Kategorijai, susijusiai su rinkimais COVID-19 akivaizdoje, priskiriamos naujienos, kuriose pristatoma informacija apie Lietuvos Respublikos Seimo (toliau LR Seimo) rinkimų organizavimą, saugumo reikalavimus bei pokyčius. Naujienose, priskirtose tarptautinės priklausomybės kategorijai, daugiausia rašoma apie šalių bendradarbiavimo svarbą, taip pat skelbiamos naujos rekomendacijos, susijusios su COVID-19. Kategorijoje, kuriai priskirta

kitų valstybių padėties tema, daugiausia rašoma apie naujus užsikrėtimus Europos šalyse. Atsižvelgiant į naujienų pranešimų kategorijas visuotinio valdymo srityje išryškėja aiški skirtis tarp lokalsios ir tarptautinės dimensijų: valstybinių įstaigų prienamumo ir rinkimų COVID-19 akivaizdoje potemėse pateikiama informacija apie COVID-19 įtaką visuotinio valdymo sferai Lietuvoje, o tarptautinės priklausomybės didinimo ir kitų valstybių padėties potemėse pateikiama informacija, susijusi su tarpvalstybiniu bendradarbiavimu ir globaliu pandemijos kontekstu.

Visuotinio valdymo publikacijos Lietuvos internetiniuose laikraščiuose

Pav. 2. Publikacijos visuotinio valdymo tema Lietuvos internetinių naujienų laikraščiuose

Atlikus kiekybinį tyrimą ir išanalizavus visą pasirinktu laikotarpiu publikuojamų tiriamų internetinių laikraščių turinį, pastebėta, kad didžiausią dėmesį visuotinio valdymo temai skiria internetinis laikraštis Lrt.lt, kuriame paskelbtos 43 publikacijos šia tema. Antroje vietoje yra internetinis laikraštis Delfi.lt (26 publikacijos). Mažiausia turinio dalis visuotinio valdymo temai COVID-19 kontekste buvo skirta 15min.lt internetiniame laikraštyje, kuriame analizuojamu laikotarpiu paskelbta 14 publikacijų šia tema.

Apžvelgus internetinio laikraščio Lrt.lt potemes, galima pastebėti, kad pranešimuose visuotinio valdymo tema daugiausia dėmesio skiriama kitų valstybių situacijos aptarimui bei pristatymui. Apžvelgus visus pranešimus išryškėja tendencija, kad naujienų antraštėse dominuoja Europos šalys, naujienų pranešimuose kalbama apie nustatytus naujus COVID-19 atvejus, orientuojamasi į viruso židinių vietas. Daug dėmesio skiriama ir tarpusavio priklausomybės potemei, kurioje daugiausia kalbama apie pasaulio šalių bendradarbiavimo svarbą tam, kad būtų kuo efektyviau stabdomas ligos plitimas, pateikiama naujausia Pasaulinės sveikatos organizacijos skelbiama informacija ir rekomendacijos. Trečioje vietoje pagal dažnumą Lrt.lt internetiniame laikraštyje rašoma apie artėjančius LR Seimo rinkimus COVID-19 akivaizdoje. Pateikiama Vyriausiosios rinkimų komisijos informacija apie išankstinio balsavimo organizavimą, balsavimą izoliacijoje bei pristatoma, kokių saugumo priemonių bus imtasi rinkimų metu. Rečiausiai pateikta informacija apie valstybinių įstaigų prieinamumą bei viešųjų paslaugų teikimą nuotoliniu būdu. Išnagrinėję duomenis, tyrėjai atkreipė dėmesį į tai, kad visuotinio valdymo temos atskleidime naujienų laikraštyje Lrt.lt dominuoja tarptautinė dimensija: 72 proc. pranešimų šia tema buvo susiję su tarptautiniais įvykiais ir tarpvalstybiniu bendradarbiavimu.

15min.lt internetinio naujienų laikraščio analizė tiriamu laikotarpiu atskleidė, kad laikraštis pateikė mažiausiai pranešimų visuotinio valdymo tema. Taip pat paaiškėjo, jog kalbama ne visomis išskirtomis

4 lentelė. Visuotinio valdymo potemių pasiskirstymas internetiniame laikraštyje Lrt.lt rugsėjo 23–29 dienomis

Potemė	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje Lrt.lt
Kitų valstybių situacija	18
Tarpusavio priklausomybė	13
Rinkimai COVID-19 akivaizdoje	7
Valstybinių įstaigų prieinamumas	5

potemėmis. Per savaitę nebuvo pastebėta pranešimų apie valstybinių įstaigų prieinamumą. Naujienų apie tarpusavio priklausomybę ir kitų valstybių situaciją buvo paskelbta labai panašiai. Palyginus su internetiniu laikraščiu Lrt.lt, išryškėja skirtumas, kad Lrt.lt yra daugiau kalbama apie padėtį pasaulyje, o 15min.lt informacijos apie pasaulio situaciją pateikiama daugiau nei 3 kartus mažiau. Panašūs ir tarpusavio priklausomybės potemės rezultatai: šia tematika pateikiama beveik du kartus mažiau pranešimų nei Lrt.lt internetiniame naujienų laikraštyje. Nors skirtumai tarp dažniausiai ir rečiausiai aptariamų potemių 15min.lt nėra dideli, visgi mažiausia šiame internetiniame naujienų laikraštyje rasta pranešimų apie LR Seimo rinkimus COVID-19 sąlygomis. Pastebėta, kad kaip ir naujienų laikraštyje Lrt.lt, visuotinio valdymo tema pateikiama informacija 15min.lt naujienų laikraštyje taip pat plačiausiai pristato tarptautinę dimensiją (79 proc. naujienų pranešimų šia tema yra priskiriami tarptautinei dimensijai).

5 lentelė. Visuotinio valdymo potemių pasiskirstymas internetiniame laikraštyje 15min.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Potemė	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje 15min.lt
Tarpusavio priklausomybė	6
Kitų valstybių situacija	5
Rinkimai COVID-19 akivaizdoje	3

Internetiniame laikraštyje Delfi.lt stipriai dominuoja kitų valstybių situacijos potemė. Panašiai kaip ir Lrt.lt internetiniame laikraštyje, naujienų pranešimai yra apie naujus COVID-19 atvejus pasaulio valstybėse – tiek Europoje, tiek kitose šalyse. Pranešimuose pateikiamos ir valstybių vadovų, ekspertų pozicijos. Panašus naujienų skaičius buvo tarpusavio priklausomybės ir rinkimų COVID-19 akivaizdoje potemėmis. Kaip ir internetiniame naujienų laikraštyje 15min.lt, Delfi.lt taip pat nebuvo pateikta informacijos apie tai, koku būdu ir kokias viešąsias paslaugas teiks valstybinės įstaigos atsizvelgiant į besikeičiančią

COVID-19 susirgimų statistiką Lietuvoje. Naujienų laikraštyje Delfi.lt 85 proc. pranešimų, priskirtų visuotinio valdymo temai, buvo susiję su tarptautine dimensija.

6 lenelė. Visuotinio valdymo potemių pasiskirstymas internetiniame laikraštyje Delfi.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis

Potemė	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje Delfi.lt
Kitų valstybių situacija	17
Tarpusavio priklausomybė	5
Rinkimai COVID-19 akivaizdoje	4

Apibendrinus gautus tirtų internetinių laikraščių rezultatus, paaiškėjo, kad visuotinio valdymo tema ir potėmis daugiausia pranešimų pateikia Lrt.lt (43 naujienų pranešimai). Delfi.lt jų pateikia mažiau (26 naujienų pranešimai), o mažiausiai pranešimų šia tema publikuoja internetinis laikraštis 15min.lt. Gautus duomenis vertinant pagal potemių pasiskirstymą galima pastebėti, kad plačiausiai aptariama kitų valstybių situacijos potė. Itin aktuali ir tarpusavio priklausomybės tema. Šiek tiek mažiau nagrinėjama rinkimų tematika COVID-19 akivaizdoje. Mažiausiai aptariama buvo valstybinių įstaigų prieinamumo potė, kuri pristatoma tik Lrt.lt naujienų laikraštyje.

Taip pat remiantis tyrimo duomenimis, visuose tirtuose naujienų laikraščiuose dominuoja tarptautinė pristatomų įvykių dimensija visuotinio valdymo tema. Lokalūs įvykiai, iššūkiai bei pokyčiai šia tema susilaukia žymiai mažiau žiniasklaidos dėmesio. Daugiausia dėmesio lokaliai problematikai skiriama naujienų laikraštyje Lrt.lt, o mažiausiai – Delfi.lt. Visgi ir Lrt.lt naujienų laikraštyje vos 28 proc. pranešimų, susijusių su visuotinio valdymo tema, pateikia informaciją apie Lietuvos situaciją. Taip pat pastebėta, kad Lietuvos visuotinio valdymo temą pristatantys pranešimai pateikia pagrindinę informaciją, o ne platesnę analizę šia tema.

7 lentelė. Visuotinio valdymo potemių pasiskirstymas internetiniuose laikraščiuose Lrt.lt, 15min.lt, Delfi.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis

Potemė	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje Lrt.lt	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje 15min.lt	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje Delfi.lt	Iš viso
Kitų valstybių situacija	18	5	17	40
Tarpusavio priklausomybė	13	6	5	24
Rinkimai COVID-19 aki-vaizdoje	7	3	4	14
Valstybinių įstai-gų prieinamumas	5	0	0	5

Be visuotinio valdymo temos, politinių aspektų ir valstybių situacijos pateikiamos internetiniuose naujienų laikraščiuose, svarbią vietą žiniasklaidoje užima žmogaus teisių tema COVID-19 pandemijos metu, tad svarbu ištirti žiniasklaidos vaidmenį pateikiant šią temą.

8 lentelė. Visuotinio valdymo potemių pasiskirstymas pagal lokalią ir tarptautinę dimensijas internetiniuose laikraščiuose Lrt.lt, 15min.lt, Delfi.lt rugsėjo 23–29 dienomis

Naujienų laikraštis	Lokali dimensija	Tarptautinė dimensija
Lrt.lt	28 proc.	72 proc.
15min.lt	21 proc.	79 proc.
Delfi.lt	15 proc.	85 proc.

3.3 „Žmogaus teisės“

Žmogaus teisės remiasi vienodo moralinio statuso samprata, kuria grindžiamos žmogaus teisės tiek tarptautiniu mastu (Visuotinė žmo-

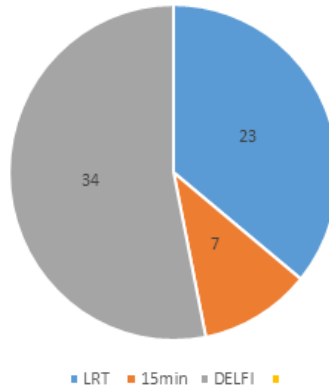
gaus teisių deklaracija ir kitos susijusios sutartys), tiek šalies viduje. COVID-19 pandemijos laikotarpiu, Lietuvos Respublikoje įvedus ekstremaliąją situaciją, vėliau – karantiną, siekiant sustabdyti pandemijos plitimą, buvo įvesti socialinės sąveikos bei judėjimo ribojimai. Klausimą apie žmogaus teisių situaciją COVID-19 kontekste iškėlė Europos Parlamento Žmogaus teisių pakomitečio pirmininkė Maria Arena. Ji teigė, kad koronavirusui įveikti yra reikalingos įvairios priemonės, tačiau jos turi būti proporcingos ir laikinos. Vienas svarbiausių svarstomų klausimų – ar pandemijos plitimui suvaldyti skirtos sekimo programėlės atitinka Europos Sąjungos duomenų apsaugos įstatymus (Arena, 2020)²¹. Įvesta ekstremalioji situacija ir karantinas iš dalies apribojo laisvą judėjimą, kas taip pat galėtų būti svarstoma kaip galimas žmogaus teisių pažeidimas.

Analizuoti žmogaus teisių svarbą COVID-19 kontekste yra svarbu dėl keleto priežasčių. Siekiant sustabdyti pandemiją, yra susitelkiama į plitimo mažinimą, įvedamus apribojimus bei medicininę pagalbą. Kiti aspektai, kuriuos paliečia ši neeilinė situacija, lieka nuošalyje. Vienas iš šių aspektų – žmogaus teisės. Pasaulyje įsivyravus karantino režimui, daugėjant užsikrėtimų koronavirusu bei įvedant naujus apribojimus, didelė dalis žmonių nesijaučia saugiai, nežino, kuo pasitikėti, tad labai svarbu, kad kovojant su pandemija, jų teisės nebūtų pažeidžiamos.

Atlikus kiekybinį tyrimą bei išanalizavus internetinių naujienų laikraščių publikacijas, susijusias su COVID-19 bei žmogaus teisėmis, pastebima, kad žmogaus teisių tema yra paliečiama skirtingais aspektais. Skirtingi portalai išskiria skirtingas žmogaus teisių aktualijas. Didžiausią dėmesį šiam aspektui skiria internetinių naujienų laikraštis Delfi.lt (34 straipsniai), mažiausią – 15min.lt (7 straipsniai). Lrt.lt tiriamuoju laikotarpiu rasti 23 straipsniai.

²¹ COVID-19: sekimo programėlės, sienos ir žmogaus teisės (interviu); prieiga: <https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/priorities/es-atsakas-i-koronavirusa/20200618STO81514/covid-19-sekimo-programeles-sienos-ir-zmogaus-teises-interviu>; žiūrėta: 2020-11-11

Žmogaus teisių publikacijos internetiniuose
naujienų laikraščiuose

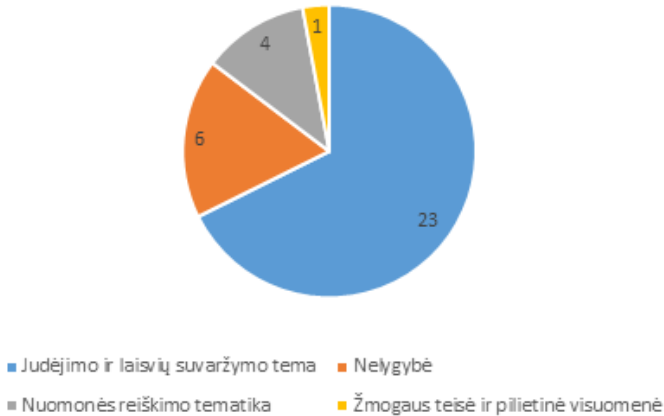

Pav. 3. Publikacijos žmogaus teisių tema Lietuvos internetinių naujienų laikraščiuose.

Internetinių naujienų laikraštyje Delfi.lt (4 pav.) potėmės žmogaus teisių tema pasiskirstė nevienodai. Daugiausia straipsnių pastebėta judėjimo, laisvių suvaržymo tema (23 straipsniai), mažiau aprašoma potėmė – nelygybė (sveikata, išsilavinimas, mokesčiai, rasių diskriminacija) – 6 straipsniai. Mažiausiai - nuomonės reiškimo tematika – 4 straipsniai, bei žmogaus teisės ir pilietinė visuomenė (korupcija, rasių diskriminacija, lyčių skirtumai, pilietinis aktyvumas) – 1 straipsnis.

Galima pastebėti (3 pav.), kad publikacijų žmogaus teisių tema pasiskirstymas populiariausiuose internetinių naujienų laikraščiuose nėra vienodas. Daugiausia straipsnių žmogaus teisių tema galima rasti internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt (34 straipsniai), kai tuo tarpu Lrt.lt aptikti 28 straipsniai, o 15min.lt – 7 straipsniai.

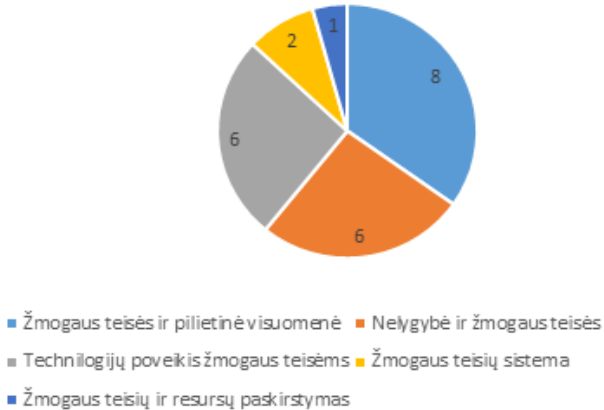
Žmogaus teisių tema internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt

Pav. 4. Žmogaus teisių potemių pasiskirstymas internetinių naujienų laikraštyje Delfi.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Analizuojant Lrt.lt (5 pav.) galima pastebėti, kad publikuojama daug skirtingų potemių. Dažniausiai aprašoma buvo nelygybė ir žmogaus teisės (sveikata, išsilavinimas, mokesčiai, rasizmas) – 8 straipsniai, taip pat žmogaus teisių sistema (infrastruktūra, geopolitika, saugumas) – 6 straipsniai ir žmogaus teisės ir resursų paskirstymas (viešieji finansai ir socialinė apsauga, maisto ateitis, ketvirtoji pramonės revoliucija, vanduo, klimato kaita) – 6 straipsniai. Rečiau buvo publikuota apie žmogaus teises ir pilietinę visuomenę (korupcija, rasizmas, lyčių skirtumai, pilietinis aktyvumas) – 2 straipsniai, bei technologijų poveikį žmogaus teisėms (1 straipsnis).

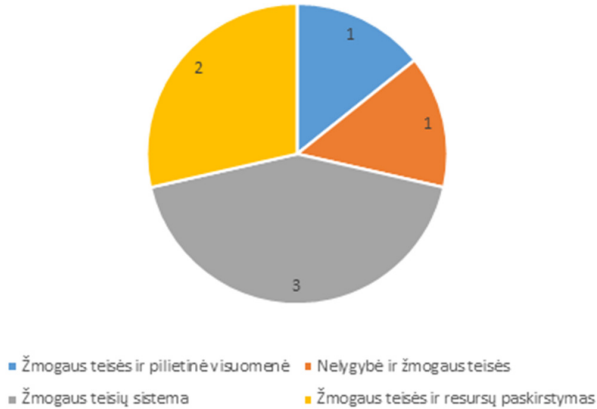
Žmogaus teisių tema internetiniame naujienų
laikraštyje Lrt.lt

Pav. 5. Žmogaus teisių potemių pasiskirstymas internetinių naujienų laikraštyje Lrt.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Internetinių naujienų laikraštyje 15min.lt (6 pav.) dažniausiai publikuojama žmogaus teisių potėmė buvo žmogaus teisių sistema (infras- truktūra, geopolitika, saugumas) – 3 straipsniai, taip pat dažnai palie- čiama tema – žmogaus teisės ir resursų pasiskirstymas (viešieji finansai ir socialinė apsauga, maisto ateitis, ketvirtoji pramonės revoliucija, van- duo, klimato kaita) – 2 straipsniai. Rečiau publikuotos temos – žmo- gaus teisės ir pilietinė visuomenė (korupcija, rasizmas, lyčių skirtumai, pilietinis aktyvumas) – 1 straipsnis, bei nelygybė ir žmogaus teisės (sveikata, išsilavinimas, mokesčiai, rasizmas) – 1 straipsnis.

Žmogaus teisių tema internetiniame naujienų laikraštyje 15min.lt

Pav. 6. Žmogaus teisių potemių pasiskirstymas internetinių naujienų laikraštyje 15min.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Žmogaus teisių potemių pasiskirstymas Lietuvos internetinių naujienų laikraščiuose rugsėjo 23 – 29 dienomis matomas lentelėje (9 lent.) Temos, kurios buvo publikuotos visuose trijuose tirtuose naujienų laikraščiuose (Delfi.lt; Lrt.lt; 15min.lt) – nelygybė ir žmogaus teisės bei žmogaus teisės ir pilietinė visuomenė. Kita vertus, apžvelgiant bendrą žmogaus teisių temas kontekstą, daugiausiai straipsnių, susijusių su žmogaus teisėmis galima buvo rasti judėjimo bei laisvių suvaržymo tema. Nors ši potemė buvo paliesta tik delfi.lt internetiniame naujienų laikraštyje, tačiau tiriamuoju laikotarpiu buvo rasti net 23 straipsniai. Mažiausiai publikuota potemė - žmogaus teisių ir resursų paskirstymas. Straipsniai, atskleidžiantys šią temą, buvo rasti Lrt.lt bei 15min.lt internetinių naujienų laikraščiuose, tačiau iš viso jų rasta tik 3.

9 lentelė. Žmogaus teisių potemių pasiskirstymas internetiniuose laikraščiuose Lrt.lt, 15min.lt, Delfi.lt rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Potemė	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje Delfi.lt	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje Lrt.lt	Pranešimų kiekis naujienų laikraštyje 15min.lt	Iš viso
Judėjimo, laisvių suvaržymo tema	23	0	0	23
Nelygybė ir žmogaus teisės	6	4	0	10
Nuomonės reiškimo tematika	4	0	0	4
Žmogaus teisės ir pilietinė visuomenė	1	8	1	10
Technologijų poveikis žmogaus teisėms	0	6	0	6
Žmogaus teisių sistema	0	2	3	5
Žmogaus teisių ir resursų paskirstymas	0	1	2	3

Apibendrinant surinktus duomenis, pastebima, kad daugiausia su žmogaus teisėmis susijusių straipsnių tiriamuoju laikotarpiu COVID-19 pandemijos akivaizdoje buvo užfiksuota internetinių naujienų laikraštyje Delfi.lt, tad galima teigti, kad šis tinklalapis skiria daugiausia dėmesio žmogaus teisėms. Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos žiniasklaidoje pavyko rasti daugiau pranešimų apie tai, kaip yra pažeidžiamos žmonių teisės arba skelbiami žmonių komentarai apie tai, kad jie jaučiasi nelaisvi (iš dalies pažeistos jų teisės). Sparčiai didėjantis užsikrėtusių-

jų COVID-19 skaičius kelia nerimą visuomenei, todėl kai kurie žmonės tampa jautresni naujoms rekomendacijoms ar nutarimams. Yra tokių, kurie jaučia, kad yra ribojama jų laisvė. Kyla pykčių dėl neapgalvotų valdžios sprendimų. Žiniasklaidos vaidmuo yra viešinti tokius sprendimus (pvz. dėl išmokų studentams), tarsi demaskuoti neteisybę.

Apžvelgus žmogaus teisių temą žiniasklaidoje COVID-19 pandemijos metu, svarbu atkreipti dėmesį, kaip šiuo kriziniu laikotarpiu Lietuvos internetiniai naujienų laikraščiai žmones supažindina su meno ir kultūros tema.

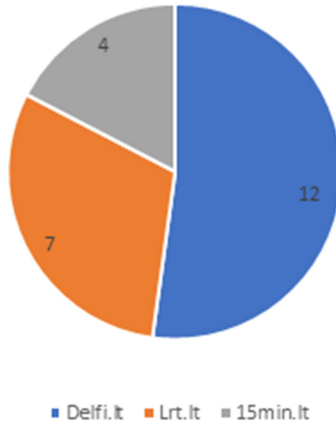
3.4 „Menas ir kultūra“

Globalinės COVID-19 pandemijos metu, PEF kultūros ir meno sritį išskyrė kaip vieną iš svarbiausių, kuriai žiniasklaida daro didelę įtaką. Ištyrinėjus 3 Lietuvos internetinius naujienų laikraščius pasirinktu laikotarpiu, rastos 23 publikacijos kultūros ir meno tematika. Tyrimo metu nustatyta, kad rastos publikacijas, pagal tematiką, galima išskirti į 3 skirtingas kategorijas: saugumo, nuotolinių renginių ir kultūros.

Atlikus kiekybinį tyrimą ir išanalizavus visų trijų tiriamų internetinių laikraščių turinį, pastebėta, kad didžiausia dėmesį menui ir kultūrai skiria Delfi.lt, kuriame paskelbta 12 publikacijų šia tema. Antroje vietoje galima išskirti Lrt.lt su 6 publikacijomis. Mažiausia dalis publikacijų susijusių su pandemijos įtaka menui ir kultūrai pastebėta 15min.lt, kuriame paskelbtos 4 publikacijos.

Ištyrus Delfi.lt internetinį naujienų laikraštį pastebėta, kad daugiausia publikacijų buvo skirta saugumo potemei (8 publikacijos). Šiose publikacijose visuomenė informuojama apie pasikeitusius apribojimus renginiams, naujus židinius. Taip pat pranešama apie saugumo priemones, kurių buvo imtasi užtikrinti vykstančių renginių saugumą. Kiek mažesnio dėmesio susilaukė nuotolinių renginių ir kultūros potemės (po 2 publikacijas). Šiose publikacijose daugiausia pristatomi vykę renginiai bei pateikiamas menininkų išradinumas pandemijos laikotarpiu.

Meno ir kultūros publikacijos Lietuvos internetiniuose laikraščiuose

Pav. 7. Publikacijos Meno ir kultūros poteme Lietuvos internetiniuose naujienų laikraščiuose.

10 lentelė. Meno ir kultūros potemių pasiskirstymas internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt

Potemės	Pranešimų kiekis internetiniame naujienų laikraštyje Delfi.lt
Saugumas	8
Nuotoliniai renginiai	2
Kultūra	2

Išanalizavus 15min.lt internetinį naujienų laikraštį tiriamuoju laikotarpiu pastebėta, kad daugiausia publikacijų, kaip ir Delfi.lt, yra priskiriama saugumo potemei (3 publikacijos). Šiose publikacijose aptariami nukelti renginiai bei židiniai kultūros vietose. 1 publikacija internetiniame žiniasklaidos laikraštyje paskelbta apie nuotoliniu būdu vykstantį renginį. Apie kultūrą pandemijos metu, straipsnių tiriamuoju laikotarpiu nebuvo skelbta.

11 lentelė. Meno ir kultūros potemių pasiskirstymas internetiniame laikraštyje 15min.lt

Potemės	Pranešimų kiekis internetiniame naujienų laikraštyje 15min.lt
Saugumas	3
Nuotoliniai renginiai	1

Atlikus analizę Lietuvos radijo ir televizijos internetiniame naujienų laikraštyje pastebėta, kad daugiausia publikacijų jame skelbta susijusių su kultūra (3 publikacijos). Jose aptariama nauja menininkų kūryba pandemijos metu, galimybė gauti paramą savo kūrybai ar apžvelgti renginiai. Tokio pat dėmesio susilaukė saugumo poteme (3 publikacijos). Šiose publikacijose apžvelgti nauji COVID-19 židiniai meno kolektyvuose bei nauji saugumo apribojimai renginiams. Kiek mažesnio dėmesio sulaukė nuotoliniai renginiai (1 publikacijos).

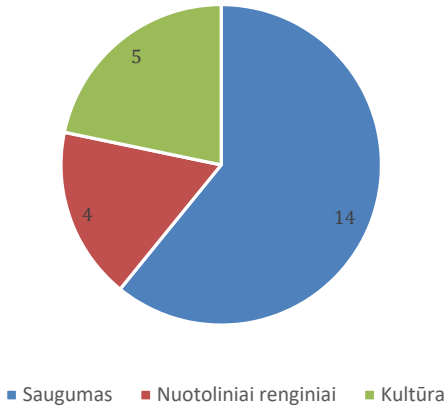
12 lentelė. Meno ir kultūros potemių pasiskirstymas internetiniame naujienų laikraštyje Lrt.lt

Potemės	Pranešimų kiekis internetiniame naujienų laikraštyje Lrt.lt
Saugumas	3
Nuotoliniai renginiai	1
Kultūra	3

Apibendrinus trijų Lietuvos internetinių naujienų laikraščių publikacijas, paaiškėjo, kad daugiausia dėmesio meno ir kultūros temoms pandemijos laikotarpiu yra skirta Delfi.lt internetiniame naujienų laikraštyje (12 publikacijų). Antroje vietoje galima išskirti Lietuvos visuomeninio transliuotojo internetinį naujienų laikraštį su 7 publikacijomis, o mažiausiai publikacijų galime rasti 15min.lt internetiniame naujienų laikraštyje (4 publikacijos).

Iš išskirtų 3 kategorijų galima matyti, kad daugiausia dėmesio susilaukė saugumo poteme (14 publikacijų), kiek mažiau dėmesio skirta kultūrai (5 publikacijos) ir nuotoliniams renginiams (4 publikacijos).

Bendras nagrinėtų meno ir kultūros potemių skaičius visuose trijuose internetiniuose naujienų laikraščiuose

Pav. 8. Bendras nagrinėtų meno ir kultūros potemių skaičius visuose trijuose internetiniuose naujienų laikraščiuose.

Taigi, galima teigti, jog internetiniai naujienų laikraščiai kultūros ir meno tema visuomenę pandemijos metu, nurodytu laikotarpiu, daugiausia informavo saugumo poteme. Mažiau dėmesio skirta kultūrai bei nuotoliniams renginiams. Toks informavimo būdas visuomenei padėjo ne tik susigaudyti naujose taisyklėse, bet kartu surasti naujų būdų kultūrai pasiekti.

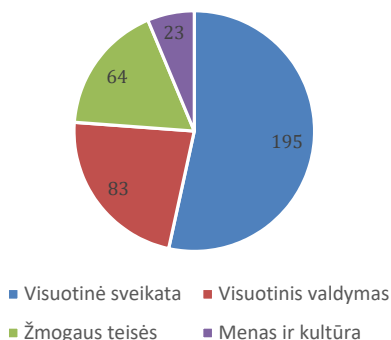
Paašškėjo, kad internetinis naujienų laikraštis Delfi.lt kultūrai skyrė daugiausia dėmesio, kiek mažiau jo buvo skiriama 15min.lt ir visuomeninio transliuotojo internetiniuose naujienų laikraščiuose. Tad, galime daryti išvadą, kad Delfi.lt kultūros sritis pandemijos laikotarpiu apžvelgiama labiausiai.

Tiesa, pastebėta, kad žiniasklaida meno ir kultūros temai tokio vaidmens neskyrė, kaip kitoms temoms. Tiriamuoju laikotarpiu skaitytojai šia tema buvo menkai informuoti, o žinios nesulaukė didesnio visuomenės įsitraukimo.

3.5 Tiriamosios dalies apibendrinimas

Atlikus kokybinį bei kiekybinį tyrimą paaiškėjo, kad Lietuvos internetinių naujienų laikraščiai - Delfi.lt, 15min.lt ir Lrt.lt - vienaip ar kitaip atskleidė PEF nurodytas temas: visuotinę sveikatą, visuotinį valdymą, žmogaus teises bei meną ir kultūrą. Daugiausia dėmesio šiuose laikraščiuose skirta visuotinės sveikatos temai, tiriamu laikotarpiu pastebėti net 195 straipsniai. Mažiausiai naujienų portaluose buvo rašoma apie meno ir kultūros temą, šia tema publikacijų vos 23. Tuo pat metu visuotinio valdymo tema tyrimo laikotarpiu buvo surinktos 83 publikacijos, o žmogaus teisių tema rasta – 64 (9 pav.).

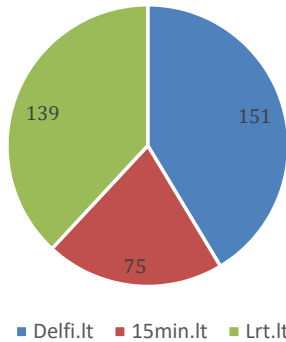
Publikacijų nurodytomis temomis kiekis Lietuvos internetinių naujienų laikraščiuose

Pav. 9. Publikacijų nurodytomis temomis kiekis Lietuvos internetinių naujienų laikraščiuose rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Gauti tyrimo kiekybiniai duomenys taip pat parodė, kad naujienų laikraštis Delfi.lt labiausiai išsiskyrė savo pateiktų straipsnių gausa – trijose temose šis naujienų laikraštis teikė daugiausia informacijos (viso net 151 publikacija), tik visuotinio valdymo temoje nusileido Lrt.lt internetiniam laikraščiui, kuris šia tema paskelbė 17 publikacijų daugiau. Mažiausiai straipsnių PEF pabrėžtomis temomis skelbė 15min.lt (75 straipsniai), o Lrt.lt išlaikė vidurinę poziciją (139 straipsniai) (10 pav.).

Visų temų publikacijų pasiskirstymas po internetinių naujienų laikraščius

Pav. 10. Visų temų publikacijų pasiskirstymas po internetinių naujienų laikraščius rugsėjo 23 – 29 dienomis.

Kad vien tik kiekybinis tyrimas, t.y., atitinkamų tekstų kiekis, nesukeltų rizikos būti perteiktas pernelyg apeliuojant į rezultatą, buvo tiriami ir pranešimų turinio panašumai ir skirtumai tarp trijų tiriamųjų žiniasklaidos priemonių. Lietuvos internetinių naujienų laikraščiai, apibrėždami visuotinės sveikatos temą, daugiausia dėmesio skyrė naujų židinių ir užsikrėtusiųjų maršrutams publikuoti, viso buvo paskelbta net 104 publikacijos, o tai daugiau nei pusė visų visuotinės sveikatos tema publikuojamų pranešimų. Mažiausiai žiniasklaida skelbė publikacijų, kuriose ekspertai patarinėjo visuomenei, kaip elgtis pandemijos metu, tokių straipsnių rasta vos 15. Analizuojant visuotinės sveikatos temą, 15min.lt iš kitų tiriamųjų objektų išsiskyrė itin nedideliu dėmesiu skiriamu supažindinti visuomenę su šviečiamąja informacija apie koronavirusą.

Tiriant visuotinio valdymo temą paaiškėjo, kad Lietuvos internetiniai laikraščiai daugiausia dėmesio šioje temoje skiria kitų valstybių situacijai papasakoti – tokių publikacijų rasta net 40. Daugiau nei perpus mažiau (17 publikacijų) dėmesio žiniasklaida skyrė Lietuvos Seimo rinkimų COVID-19 pandemijos metu. Verta paminėti, kad šioje tyri-

mo temoje išsiskyrė visuomeninio transliuotojo internetinis laikraštis, kuriame vieninteliame tiriamuoju laikotarpiu buvo galima rasti informacijos, susijusios su valstybinių įstaigų prienamumu pandemijos metu. Tyrėjai pastebėjo, kad visuose naujienų laikraščiuose dominuoja tarptautinė pristatomų įvykių dimensija visuotinio valdymo tema, tuo tarpu šalies įvykiai, iššūkiai bei pokyčiai šia tema susilaukia žymiai mažiau žiniasklaidos dėmesio. Daugiausia dėmesio lokaliai problematikai skiriama visuomeninio transliuotojo internetiniame laikraštyje, o mažiausiai – Delfi.lt.

Gilinantis į publikacijas, susijusias su žmogaus teisių tema, buvo pastebėta, kad judėjimas ir laisvių suvaržymas itin daug dėmesio susilaukė Delfi.lt laikraštyje, o Lrt.lt labiausiai domėjosi žmogaus teisės ir pilietinės visuomenės sąsajomis. Publikacijų negausa išsiskyręs 15min.lt laikraštis, žmogaus teisių tema taip pat nepasižymėjo, šios temos turinio gilinimui skirta vos po vieną, dvi publikacijas kiekvienai potemei. Tyrėjai pastebėjo, kad daugiausia straipsnių šia tema galima buvo rasti susijusių su judėjimo bei laisvių suvaržymo poteme. Nors ši potėmė buvo aptarta tik Delfi.lt internetiniame naujienų laikraštyje, tačiau tiriamuoju laikotarpiu publikacijų užfiksuota daugiausiai. Tiriamuoju laikotarpiu Lietuvos žiniasklaidoje daugiau publikacijų rasta apie pažeistas žmonių teises arba žmonių komentarus apie tai, kad jie jaučiasi nelaisvi. Būtent šios potėmės publikacijų kiekio gausa suponuoja Max Weber iškeltą teiginį, kad žiniasklaidos tendencijos neretai atskleidžia kultūrinę visuomenės temperatūrą.

Mažiausio žiniasklaidos dėmesio tiriamuose laikraščiuose susilaukė meno ir kultūros tema. Sąsajoje su šia tema žiniasklaida labiausiai siekė skaitytojus supažindinti su saugumo poteme, nurodant, kaip elgtis kultūros renginiuose. Internetiniai laikraščiai mažiau informacijos skelbė apie nuotolinius renginius pandemijos metu ir kultūrą. Publikuojant straipsnius šia tema, jau nebe pirmąkart, išsiskyrė 15min.lt laikraštis, kultūros potemei šis laikraštis neskyrė nė vienos publikacijos per visą tiriamąjį laikotarpį, o straipsnių gausa ir vėl pasižymėjo Delfi.lt.

Tyrimo metu pastebėta, kad didžiausią vaidmenį COVID-19 metu tirti Lietuvos internetiniai naujienų laikraščiai vaidina supažindinami skaitytojus su visuotinės sveikatos tema. Taip galėjo įvykti dėl to, kad sveikatos, kaip ir bet kurios kitos krizės ar katastrofos metu, žiniasklaida privalo tapti pagrindine priemone, padedančia užtikrinti krizės – šiuo atveju viruso – suvaldymą. Būtent visuomenės supažindinimas su sveikatos tema aiškiai padeda to pasiekti.

Mažiausiai dėmesio tiriamuoju laikotarpiu susilaukė meno ir kultūros tema. Šios informacijos stygius veikiausiai yra susijęs su COVID-19 pandemijos prevencija - tiesioginio socialinio bendravimo apribojimu, kuris yra vienas pagrindinių veiksnių, lemiančių meno darną bei kultūrinių renginių gausą.

Tarp tirtų internetinių laikraščių didžiausią kiekį publikacijų pateikia Delfi.lt, o žymiai mažiau straipsnių PEF nurodytomis temomis skelbia 15min.lt. Lietuvos žiniasklaida pandemijos laikotarpiu labiausiai stengiasi žmones supažindinti su užkrėstųjų žmonių maršrutais, NVSC ir SAM pranešimais bei kitų valstybių pandemine situacija. Nedaug dėmesio susilaukia žmogaus teisių tema. Daugiausia šia tema internetinė žiniasklaida rašo apie suvaržytų žmonių problemas pandemijos akivaizdoje. Tirti laikraščiai beveik neatlieka vaidmens supažindinant visuomenę su meno ir kultūros temomis. Didžioji dalis publikacijų meno ir kultūros temoje skelbia tik saugumo rekomendacijas lankantis renginiuose.

Išvados

Lietuvos žiniasklaidos priemonių tyrimas, remiantis kiekybiniais ir kokybiniais tyrimo metodais, padėjo išsiaiškinti, kaip Delfi.lt, 15min.lt ir Lrt.lt internetiniai naujienų laikraščiai visuomenę supažindina su PEF strateginės analizės modelyje išskiriamomis temomis.

Atsižvelgiant į tai, kad nacionalinės Lietuvos žiniasklaidos internetinės priemonės COVID-19 pandemijos metu iš esmės atlieka svarbų vaidmenį supažindindamos visuomenę su visuotinės sveikatos tema, galima daryti išvadą, kad tai padeda užtikrinti visuomenės informavimą svarbiomis COVID-19 plitimo žiniomis bei valdyti sveikatos krizę, perduodant rekomendacijas ir perspėjant apie galimus koronaviruso

židinius. Vis dėlto, ekspertų nuomone ir žiniomis paremto turinio tirtuose internetiniuose laikraščiuose pastebėta nedaug, o tai suponuoja, kad Lietuvos internetiniai laikraščiai vengia visuomenę supažindinti su pandemijos valdymo informacija, paremta specialistų rekomendacijomis. Tyrėjai taip pat pastebėjo, kad 15min.lt iš kitų tiriamųjų objektų išsiskyrė itin nedideliu dėmesiu, skiriamu supažindinti visuomenę su šviečiamąja informacija apie svarbiausias aktualijas, įvykius ir sprendimus, susijusius su pandemija sveikatos apsaugos ir priežiūros srityje.

Lietuvos internetinės žiniasklaidos priemonės pandemijos metu pakankamai daug dėmesio skiria visuotinio valdymo temai. Visuomenei rodomi sveikatos krizės gerieji – valdymo ir blogieji – nevaldymo pavyzdžiai, įkvėpiantys žmones laikytis rekomenduojamų ar privalomųjų pandemijos valdymo priemonių. Tačiau tyrimo metu paaiškėjo, kad Lietuvos naujienų laikraščiuose dominuoja tarptautinės žinios visuotinio valdymo tema. Žiniasklaida labiau kreipia dėmesį į tarptautinės arenos įvykius, o Lietuvos valdymo iššūkiai bei pokyčiai sudaro vos penktadalį visos tirtų internetinių laikraščių informacijos. Taip pat pastebėta, kad mažai dėmesio buvo skiriama valstybinių įstaigų prieinamumo potemei, kuria publikacijos skelbiamos tik Lrt.lt naujienų laikraštyje.

Mažiau dėmesio nei visuotinė sveikata ar valdymas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje susilaukia žmogaus teisių tema. Straipsnių šia tema daugiausia surasta internetiniame laikraštyje Delfi.lt, tuo metu, net trigubai mažiau – 15min.lt. Tyrėjai pastebėjo, kad daugiausia publikacijų skelbta apie judėjimo bei laisvių suvaržymo potemę, tačiau šios potemės publikacijos pastebimos vieninteliame internetiniame laikraštyje – Delfi.lt.

Mažiausiai populiarumo susilaukė PEF modelyje nurodyta meno ir kultūros tema. Susidaro įspūdis, kad COVID-19 pandemijos metu Lietuvos nacionalinė žiniasklaida vengia supažindinti visuomenę su meno bei kultūros potemėmis ir apsiriboja, didžiąja dalimi, tik saugumo tema, kuri itin glaudžiai siejasi su visuotinės sveikatos tema. Internetiniai naujienų laikraščiai pandemijos metu beveik neskiria dėmesio visuomenei pranešdami apie nuotolinius renginius ar kultūrą, o tuo metu 15min.lt tiriamuoju laikotarpiu nepaskelbė nė vienos publikacijos apie kultūrą.

Šis mokslinis tyrimas atskleidė, kad Delfi.lt naujienų laikraštis pasižymi didžiausiu PEF temas atitinkančių publikacijų kiekiu COVID-19 pandemijos metu, o trigubai mažesnę pranešimų kiekį publikuoja 15min.lt. Visuomeninio transliuotojo internetinis laikraštis, supažindinant su nurodytomis temomis, beveik visuomet išlaiko vidurinę poziciją. Dėl šių priežasčių galima būtų teigti, kad supažindinant su COVID-19 pandemija, Delfi.lt internetinių naujienų laikraštis atlieka pagrindinį žiniasklaidos vaidmenį tarp Lietuvos internetinių laikraščių.

Ateiityje būtų svarbu pakartoti panašų tyrimą ir palyginti ar, ir kaip, keičiasi publikacijų skaičius bei turinys PEF nurodytomis temomis, užsikrėtusiųjų koronavirusu skaičiui per dieną padidėjus dešimčia ar net daugiau kartų.

Literatūra

1. COVID-19: sekimo programėlės, sienos ir žmogaus teisės (interviu). Prieiga: <https://www.europarl.europa.eu/news/lt/headlines/priorities/es-atsakas-i-koronavirusa/20200618STO81514/covid-19-sekimo-programesles-sienos-ir-zmogaus-teises-interviu> žiūrėta 2020-11-09
2. European Commision Joint Research centre. Prieiga: https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/coronavirus.media_.analysis.20200917hub.pdf; žiūrėta: 2020-10-10
3. Gemius Baltic interneto žiniasklaidos rugsėjo mėn. apžvalga. Prieiga <https://www.gemius.lt/interneto-ziniasklaidos-naujienos/rugsejo-menesio-apzvalga-5571.html>; žiūrėta: 2020-10-25
4. Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijos virtualus koronaviruso infekcijos žemėlapis. Prieiga: <https://registrucentras.maps.arcgis.com/apps/opstdashboard/index.html#/becd01f2fade4149ba7a9e5ba-addcd8d>; žiūrėta: 2020-11-11.
5. Macnamara, J. (2005) Media Content Analysis: It's Uses Benefits and Best Practise Methodology. *Asia Pasific Public Relations Journal*
6. *Strategic Intelligence*. Prieiga: <https://intelligence.weforum.org>; žiūrėta: 2020-10-10
7. Ringo, M. (2005) Media, Crisis, and SARS: An Introduction, *Asian Journal of Comuniaction* 15:3